

**A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata
által meghirdetett
„a Nagyharsányi csata emlékhelye 2023”
építészeti pályázat zárójelentése**

A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata „a Nagyharsányi csata emlékhelye 2023” címmel hirdetett nyílt, építészeti tematikájú pályázatot. A pályázat keretében innovatív építészeti-tájépítészeti eszközökkel megfogalmazott javaslattételt vártunk egy magas színvonalú emlékpark kialakítására az 1687. évi nagyharsányi csata emlékezetére.

A felhívásra 18 pályamű érkezett. A Bírálóbizottság többszöri áttekintés, majd vita és elemzés után többségi szavazással döntött a díjazásra rendelkezésre álló teljes összeg (bruttó 5.000.000 Ft) felhasználását javasolva.

Kiosztásra kerül 1 db I. díj 1.000.000 Ft díjazással, 2 db III. díj egyenként 600.000 Ft díjazással, 1 db kiemelt elismerés 800.000 Ft díjazással, továbbá 5 db elismerés egyenként 400.000 Ft díjazással.

(II. díj nem kerül kiadásra)

A döntést követően a díjazásra és elismerésre javasolt pályaművekhez tartozó borítékok felbontása következett, amelynek alapján a pályázat díjazottjai a következők:

I. díjban részesül bruttó 1.000.000 Ft díjazással:

a 18. sorszámú pályamű, szerzői: Sági Gergely, Ferenczi Natália Fanni, Székely Dávid

III. díjban részesülnek bruttó 600.000 Ft díjazással:

a 6. sorszámú pályamű, szerzői: Chen Ming Rong, Szolga Kata

a 10. sorszámú pályamű, szerzője: Beke-Tóth Szilvia

Kiemelt elismerésben részesül bruttó 800.000 Ft díjazással:

a 17. sorszámú pályamű, szerzője: Dr. Greg András

Elismerésben részesülnek bruttó 400.000 Ft díjazással:

a 3. sorszámú pályamű, szerzői: Dr. Zilahy Péter, Gyüre Lilla Andrea

a 5. sorszámú pályamű, szerzői: Cseh András, Horváth Daniella

a 8. sorszámú pályamű, szerzői: Németh Zoltán, Szász Levente

a 11. sorszámú pályamű, szerzői: Gazdag Gábor, Kustor Karolina

a 12. sorszámú pályamű, szerzője: Kókai Noémi

A Bírálóbizottság összegző véleménye, javaslatai

Értékelés és ajánlás

A pályázók mindegyike átértékelte és pályaművében megjelenítette az 1687-ben lezajlott győztes nagyharsányi (más említésekben harsány-hegyi, szársomlyó-hegyi, vagy második mohácsi) csata jelentőségét. A pályázatok bizonyítják, hogy a nemes szándékkal és erős akarattal épített jelenlegi emlékmű továbbfejlesztése szükséges lenne. Javítani kell a jelenlegi parkoló és az attól pár méterrel alacsonyabban elhelyezett emlékmű alárendelt helyzetén és a keskeny telekből adódó kényszerhelyezeten. Tisztázni és javítani kell az emlékmű és a táj, az emlékmű és a szoborpark kapcsolatát, a látogatók vezetését. A pályaművek nagy része a szomszédos szőlők felé kíváncsún tartja az emlékhely területének a bővítését. Az egykori csatatér és az emlékmű vizuális kapcsolata megteremtésének gondolata mindegyik tervben megjelenik. A Bírálóbizottság különösen értékelte azt a két tervet, amelyik az

emlékmű keresztjét a területen kívül, a síkon, illetve a hegyen helyezte el. Díjazta azokat a terveket, amelyek a szoborpark felé megfelelő gyalogos kapcsolatot adnak, ugyanakkor biztosítják a két, eltérő gondolatiságú objektum önálló működését.

Bár az ötletpályázat célja nem a megvalósítás volt, a pályázatokban fogant értékes gondolatok, a mohácsi csata 500. évfordulója közeledtében, feltétlen inspirációt adnak ehhez.

A beérkezett pályaművek száma és magas színvonala alapján a Bírálóbizottság a pályázatot eredményesnek nyilvánította.

A díjazott pályaművek részletes értékelése (emelkedő sorszám szerint)

3. sorszámú pályamű Dr. Zilahi Péter, Gyüre Lilla Andrea elismerés

A terv készítője vallja, hogy *„a tágan értelmezett környezetnek egy középülete van, amely a teljes területet képes szolgálni. Szükségtelen tehát újabb nagymértékű beavatkozás.”* Ez a gondolat mindenképpen kiemeli a munkát a többi pályamű közül. A keresztet méltó pozícióba helyezi, megfelelő mértékű teret biztosít körülötte. Helyzetéből és méretéből adódóan végre észlelhető lesz a távoból is a Villány és Siklós közt elhaladók számára. A gyűrű tovább erősíti a jelenlétét, épületszerűvé teszi, ugyanakkor légiességet kölcsönöz az emlékműnek. Az így kialakult kápolna minden magyarázat nélkül eléri a kívánt hatást: a magasból drámaiságot kölcsönöznek a sírkövek, az út felől a kereszt dominál, belépve a kompozícióba a fény átjárja azt, tekintetünket akaratlanul is felemeljük, a sokat emlegetett kesergés helyett reménnyel tölti el az ide érkezőt. A nehéz, monolitikus oszlopok további erőt sugároznak, a tervező által csupán megemléített didaktikus szerepük számtalan módon érvényesíthető. A terv egyetlen hátránya talán a szűkszavúsága. Nem tesz javaslatot az egész terület kezelésére, pedig annak drámaisága csak a tágabb környezet kezelésével tud megvalósulni. A pályamű grafikai színvonala kiemelkedő, megvalósíthatósága reális.

A pályaművet a bírálóbizottság elismerésben részesíti.

5. sorszámú pályamű Cseh András, Horváth Daniella elismerés

A pályamű a lehető legkisebb mértékben folyamodik a hagyományos értelemben vett építés eszközéhez. Csupán jeleket helyez el a területen, ezzel határozva meg a hangsúlyokat, az irányokat. A parkoló áttelepítése a keresztet méltó pozícióba emeli annak áthelyezése nélkül, ugyanakkor a látogatókat könnyű sétára invitálja. Az új támfal kialakítása szükségszerű, tovább erősíti a kereszt megjelenését a tájban. Kidolgozása sematikus lett, nem kapott főszerepet a kompozícióban, a benne rejlő lehetőségeket a tervező nem fejtette ki, a fókuszpontba az installációszerű építmények kerültek. A seregek megjelenítése alapvetően jó gondolat, ugyanakkor drámaiságot csupán a törökök szimbolizálására racionálisan elhelyezett szőlőkarók tudnak mutatni, a lineárisan szervezett, didaktikus célból telepített póznák, keretek csak a járulékosan elhelyezett QR kódok használatkor kapnak jelentéstartalmat, céljukat csak részben tudják elérni. Szerkesztésük kissé zavaros, bizonytalanul állnak a tájban. A meglévő keresztet elkerüli a lineáris vonalvezetés, a derékszögű váltás a domborzatot nem veszi figyelembe kellő mértékben. Legkevesbé a parancsnoki sátor tölti be szerepét, szerkezete, anyaghasználata az ideiglenességet sugallja, egy emlékmű meghatározó elemét célszerűbb lett volna markánsabban szerkeszteni. A pályamű felvetései mindenképpen figyelemre méltók, a terv megvalósíthatósága reális, részleteiben azonban gondosabb kidolgozást igényelt volna. A tervet a bírálóbizottság elismerésben részesíti.

6. sorszámú pályamű
Chen Ming Rong, Szolga Kata
III. díj

Nagyon bátor s egyben nagyon elegáns terv. Itt minden mindennel összefügg: a táj rendezése, az egyetlen épület megfogalmazása. Minden egymásból következik, egymást erősítve: támfal, lépcső, kápolna, tisztások, meglévő emlékművek.

A koncepció igyekezett a kettős elvárásnak megfelelni:

- a szoborpark és az emlékhely funkcionális lehatárolására,
- ugyanakkor a táj egységének megtartására a legkisebb beavatkozással.

A parkoló áthelyezésével a központi épület immár mindkét oldalán zöldterületbe ágyazódik. Megtartja az eredeti sétányt, mely mentén ritmust képező távolságtartással helyezi el a tisztelet emlékéül készült 5 szobrot (melyek jelenleg egy vasbeton fal előtt állnak). Ez a fal beépül az új épületbe. Harsányi kőből emelt támfalakkal folytatódik. Ezekhez tapadnak az épület további elemei. A sétányt az épület végső eleme, a kápolna zárja, viszont az épületen keresztül folytatódik. A lépcsőn feljutva meglévő terepszintre, gyalogosan folytathatjuk sétánkat a szoborpark irányába.

Az épületről:

Fontos szempont volt, hogy egybefüggő épület legyen. Támfalak mögé süllyesztve, ne zavarja a szoborpark felőli kilátást. Ugyanakkor teljesen fölnyílik a kilátás felé. A képzelet immár a szelíd, dimbes-dombos szőlőkre vetíti a győztes csata színhelyét. A támfal hordozza az információkat: leírásokat, netán üveggel takart korabeli metszeteket. Ebből nő ki a kápolna, ami egy fedett nyitott tér, háttérrel adva kültéri rendezvényeknek, és amely mentén a lépcső a meglévő terepszintre vezet. Parapetje támfal magasságú, kizárva a külvilágot, hogy elcsöndesedjünk, és csak az eget lássuk. A pályázó itt nem kívánt egyéb funkciót kialakítani, mert ez önmagában egy EMLÉKMŰ.

Méretéből adódóan inkább egy átjárható szobor, szabadtéri események háttéréül.

„egy olyan végigsétálható kertet szerettünk volna létrehozni, ami mindig nyitott mindenki számára, amiben a kápolna is mindenki számára elérhető”

A tervet a zsűri megosztott III. díjban részesítette.

8. sorszámú pályamű
Németh Zoltán, Szász Levente
elismerés

A terv nagyon határozott elveket követ:

- a környezetbe való minimális beavatkozás, ahol mégis, ott észrevétlen legyen.
- az emlékhely legyen szabadon átjárható, ezt szolgálja az alsó és felső sétány.
- a kiszolgáló funkciókat befogadó 'épület' ne zavarja az emlékpark egységét: rejtve a szoborpark felől, ugyanakkor teljesen fölnyíljon a csatater /szőlők felé.

A dél felől induló sétány kereszt utáni meghosszabbításával immár az egész emlékpark bejárható. Erre fűződnek föl az egyes látványelemek. Lendületes íve a domborzat rétegvonalait követi. Az egy szinttel följebb futó panoráma sétányról föltáru a hajdan volt csatater, ami immár békés, dimbes-dombos szőlőültetvény. A felső sétány konzolos túlnyújtása lehetőséget ad lent egy oszlopsoros kolonnád kialakítására. A terepszinten a támfal mentén sorakoznak a kiszolgáló fedett funkciók, az követően pedig egy fedett-nyitott, körszelet alakú rendezvényter, mely liturgikus célokra is alkalmas. Szellemes ötlet, hogy a csatában részt vett nemzetek által adományozott – eltérő megfogalmazású – szobrok kápolnaszerű falfülkében lennének elhelyezve.

(Talán a „nemépületnek” is lehetnek metszetei, sokat segítené a megértésben.)

Szép gondolat, hogy keresztet a nemzetek által állított haranglábak gyűrűje vegye körül. Valóban, a harangszó a

győztesekért, emlékükre kondul. Bár az emlékhelyen a túl sok relikvia a lényegest gyengítheti. Pályázó is ezt vallja máshol: *„A víziónk egy olyan terasz/közösségi tér létrehozása, ahol semmi sem gátolja a kilátást, így a látogató teljes vizuális élményt élhet át, ha csupán a kereszt jelenik meg”*

A pályaművet a bírálóbizottság elismerésben részesíti.

10. sorszámú pályamű

Beke-Tóth Szilvia

III. díj

A pályázat figyelembe veszi a telek furcsa alakját, méreteit, elhelyezkedését, domborzati viszonyait, és annak ellenére, hogy ezek sokszor „szorító tényezők”, amelyek korlátai lehetnek a formálásnak, mégis egységes és képletszerű kompozíciót hoz létre. A telepítés vonalvezetése és az egész vonalmenti térfalsor határozott és geometrikus, ugyanakkor érzékenyen követi a lágyan ívelő természeti- és gondolati ösvényt egyaránt. Ezt az érzékeny és elemző megközelítést legjobban a mellékelt artisztikus akvarellek érzékeltetik. Az első ránézésre szigorú-, merev- és tengelyes szerkesztés a részletekhez közelítve – és ez történhetne a valóságban, a helyszínen sétálva is – humánussá- és elmélyülésre készítővé válik. Az aranyozott falfülkék, bélétek, a megcsillanó merevítő kereszt-elemek a határozott támfal merevségét oldják, a távolról kemény és durva fekete fal közelről már strukturált és cizellált, az égetett fa színeit és illatát árasztják – személyessé téve az élményt. A fekete felület így már nem a gyász érzetét sugallja, hanem egy győztes csata emlékének erős és „tűzben fogant” háttérét adja. A kompozíciót „koronázó” elfordított „negatív kereszt” építménye alaprajzában-, nézetében- és árnyékában is szimbolikus – méltó zárása az emlékező sétának. A gondolati, építészeti csúcspont után az ösvény már lágyvonalúan folytatódik a domboldal természeti környezetében és dicséretesen kapcsolódik a terület kialakult sétány-rendszerébe is.

A tervet a zsűri egyhangúlag támogatta és megosztott III. díjban részesítette.

11. sorszámú pályamű

Gazdag Gábor, Kustor Karolina

elismerés

A pályamű alkotója a pályázati kiírás szerinti programra kör alakú épület formájában adott választ, melyet a helyszínen meglévő kereszt (csata emlékmű) köré szerkesztett. A funkcionális egységeket excentrikus körök által határolt fémlemez tető szervezi jól áttekinthető rendszerbe, fedett-nyitott kerengővel biztosítva védett megközelítésüket.

A kompozíció kiegyensúlyozott, túlzásoktól mentes, az építészeti megjelenés harmonikus, az anyagválasztás átgondolt. A koncepciót vállaltan introvertált tervezői megközelítés alakította a szellemi elmélyülés ösztönzésének igényéből indítatva.

A magában álló emlékmű a gondosan megtervezett belső kert központi elemeként, a vertikális kör-dinamikával kiegészülve a horizontálisan feltáruló dimenziók iránytűjeként új jelentést, új tartalmat kap.

A fa-vályog átrium-ház, pavilonszerű gesztusaival, elegáns válasz a pályázati kiírás – amúgy megengedően és rugalmasan megfogalmazott–funkcionális kritériumaira, ugyanakkor – mint építészeti vállalat – biztonságos, óvatos; önmagán belül megoldja a térkapcsolatokat, következetes és kiegyensúlyozott, de nem, vagy csak részben találja meg az összhangot a környezetével, a csatamezővel.

A feltétlenül kiemelkedő pályaművet a bírálóbizottság elismerésben részesíti.

12. sorszámú pályamű

Kókai Noémi
elismerés

A pályázó a főúthoz közeli területre, keleti irányba javasolja a meglévő parkolók átépítését, sok más pályázóhoz hasonlóan visszaadja a domboldalt a természetnek. A nagyméretű keresztet mint emlékművet a szoborparkhoz vezető út első kanyarulatába helyezi át egy L alakú épületbe, melynek egyik oldala a domboldalba süllyed. Az L alakú épület ékként hasít ki a nagyméretű szőlőtáblából (mely török hadtestet szimbolizál) egy területet, ahol a szőlőkarók megmagasítva és kereszttel ellátva jelentik a kereszténység térvisszahódítását az adott korban.

A kápolna és fogadóépület elhelyezése és kialakítása pártolható, mint ahogy az istentiszteleti helyre vezető hosszú folyosó kialakítása is. Érzékeny gesztus az öt ívvel szerkesztett árkádsor, ugyanakkor az áttelepített latin kereszt a Villányi útról nézve – a rávezető út magas falai miatt – immár csonka keresztként mutatkozik.

A bírálóbizottság a 12. számú pályaművet értékei miatt elismerésben részesíti.

17. sorszámú pályamű

Dr. Greg András
kiemelt elismerés

A pályázó nagyvonalúan él az ötletpályázat adta szabad gondolkodás lehetőségével. A nagyszabású győzelem megörökítését nagyszabású térhasználattal javasolja megvalósítani. Az emlékhely a táj legmarkánsabb alkotóelemét, a Szársomlyó hegyét felhasználva valósulna meg javaslatában. A nemesacél keresztet uralkodó helyzetbe, a hegy csúcsára helyezi, mintegy posztamensként értelmezve a hegyet. Ezáltal az egykori csatatér egészéről látható, méltóságteljes pozícióba helyezve, a kereszt messzire láthatóan hirdeti a keresztény seregek diadalát.

A kereszthez zárandokutat vezet a hegy gerincén, a szoborparkból indítva. Helyesen értelmezi a szoborpark és az emlékhely szuverén, egymástól független és más típusú elmélyülést igénylő sajátosságát. A csúcson, a kereszt tövében semleges építészeti formálású kis kápolnát, imahelyet tervez. A kápolnából rálátás nyílik a csatatérre. Alkalmas hely ez a keresztény Európa szellemiségétől idegen hatalom feletti győzelem ma is tanulsággal szolgáló jelentőségének átgondolására.

A terület természeti értékei miatt fokozottan védett. A törvény szerint épületeket nem szabad itt építeni. Ez a tény befolyásolta a zsűrit, hogy díjazásban nem, de magas szintű szellemi értékei miatt a tervet kiemelt elismerésben részesíti.

18. sorszámú pályamű

Sági Gergely, Ferenczi Natália Fanni, Székely Dávid
I. díj

„És nem rekesztesz be engem ellenség kezébe, tágas térre állatod lábaimat.” (31. zsoltár 9. vers)

A pályázó két tablóján egy hármasságot állít elénk: írásos anyagot, absztrakt helymegjelölő építmények rajzait, és pályázatának harmadik elemeként a Villány és Beremend közt elterülő Alföld képét, grafikáját.

A pályázat szöveges részét 7 címszóra osztja, úgymint a „A hely”, „A domborzat”, „A megfigyelőpont”, „A táj”, „Az út”, „Az idő”, „A jel.”

„A táj” címszó alatt rögtön olvasható, hogy: „A csatatér leglenyűgözőbb karakterjegye annak léptéke, a csak és kizárólag a

táj távlatában értelmezhető tágassága.” Fentiek miatt a pályázó a Dráva felé eső síkságot, a valamikori csata helyét tartja – abszolút támogatható módon – a fent említett jelentős tágasságnak, az emlékhely kialakítandó területének.

A terv legfőbb erénye tehát az emlékhely kiterjesztésének nagyvonalú gondolata. Ennek érdekében a most rossz helyen lévő keresztet a sík vidékre teszi és „landart” megfogalmazással a fénylő kereszt mellé több helyre fehér sávokat vizionál, melyek mint délibáb jelennek meg a horizont alatt, s a valamikori csatába vonuló hadtestek emlékképei lehetnek. A pályázó a mai kereszt helyének környezetét humanizálja, onnan a meglévő parkolókat máshova telepíti és az így kialakuló természetes domboldalra egy megfigyelőpontot javasol építeni, ami egy platóból és egy falból áll.

Ennek a megfigyelőpontnak táji kiválasztása telitalálat, a tervezett absztrakt építmény és az ehhez igazodó további objektumok, épített tetők javasolt kialakítása, formai megjelenítése, anyaghasználata továbbtervezéskor pontosítandó.

A pályázat két lapon átívelő „plain-air”-je mindent visz. A grafika hitelesíti a teljes pályázati gondolatot (ugyanakkor idézi a Műcsarnokban negyedszázada kiállított Péry Puci (Pauer Gyula, Érmezei Zoltán és Rauschenberger János) Dráva-parti táj című nagyméretű festmény-sorozatát).

A bírálóbizottság a 18. számú pályázatot a fentiek alapján I. díjban részesíti.

az MMA Építőművészeti Tagozat

„Nagyharsányi Csata Emlékhelye 2023” pályázatának Bírálóbizottsága